

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Artioli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUIPENTRU
AUSTRO-UNGARIA:Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franciTelefon pentru oraș
comitat Nr. 286.

Examenele.

Avem înaintea noastră o invitație la examenele finale ale școlii populare ort. române din Ecica română, tipărită în tipografia diecezană din Arad. Invitația aceasta frumoasă este semnată de direcțiunea școlii. Invitația conține programa examenelor pentru cele patru școli din Ecica-română, care să începe cu celebrarea chemării Duhului sfânt în biserică. După terminarea examenelor de clasă urmează examenul de muzică vocală cu elevii claselor III-VI, după un program special de concert școlar. În sala festivă, zice invitația — vor fi expuse la vedere *desemnurile* propuse de domni învățători și *lucrurile de mână* ale elevilor de dra inv. Valeria Popovici Magdu. După toate aceste minunate învrednițiri, în Dumineca ce urmează examenelor e anunțată liturgia și *Doxologia* și trecând la școală, în sala festivă se vor împărți atestatele și se va încheia anul școlar. Invitația aceasta s'a trimis intelectualilor din împrejurime, chiar și nouă în Arad, sigur va fi fost răspândită și în comună și Ecica-română va avea o frumoasă sărbătoare școlară, putem zice înălțătoare de inimă.

Ce denotează aceasta? Aceea că preoții și învățătorii au simț pentru misiunea lor, sunt conștii de progresul ce l-au făcut în școală și și duc mândria sufletului lor în fața poporului, ca și acela să se inspire de iubirea școlii. Unde este iubire este și jertfă, așa înțelegem jertfa ce se aduce în Ecica pentru patru școli și instalații cu sală festivă ș. a.

Sunt multe mijloace de a storce dela popor jertfa pentru școală, dar mijloacele acele sunt dureroase și fac din școală un greumânt asupra poporului de unde urmează, că școala devine odioasă și în primejdie de a fi perdută. Dar unde să prezintă școala în splendoarea ei ca în Ecica, acolo nu să simte greumântul, jugul devine ușor, cum zice Mântuitorul Hristos despre jugul său.

Nu conturbăm aceasta armonie cu chipul unui examen, unde acela este spre greumântul învățătorului, decât remarcăm, că unde examenul este un greumânt și spaimă pentru învățător și învă-

țatei, acolo greumânt și spaimă e și pentru popor, care nu vede în învățător altă decât Molocul care îi înghite banul dajdei.

Vrem numai să zicem, că litera ordinelor administrative nu este suficientă, iar slăbiciunea învățătorului este moartea școlii. Zălul învățătorului este aceea ce-i dă viață, în acest senz pu-tem zice, că școala este învățătorul.

Aceste sunt motivele pentru cari trebuie să stăruim tot mai mult la angajarea elementelor bune în serviciul școlii în institutul pedagogic și la spriginirea corpului învățătoresc în acțiunile sale de perfecționare. Mai presus de toate însă stăruim la sentimentul adheziunii lui de biserică, ca viitoarele generații să fie inspirate de duhul bisericii pe care nici porțile iadului nu-l vor birui.

Examenele sunt bun privilegiu a întări aceste legături prin caracterul bisericesc al festivităților. Dar nu e de a doua mână aici concertul școlar, expoziția de desemn și de lucruri de mână, căci ele arată armonia sufletului cu frumosul și bunul cuprins în artă. Impreunarea acestor sentimente estetice cu sentimentul religios fac coroana educațiunii și înțelesul poporului pentru școală. Pentru aceste motive trebuie să prezentăm poporului la examene aceasta frumoasă coroană.

Vrem să o știe învățătorii, că ce bucurie simțim când îi vedem strălucind cu școala lor înaintea poporului și să o știe, că nu numai noi singuri dela redacție simțim aceasta bucurie ci mai presus de toate o simțesc cei ce muncesc pentru înălțarea școlii, episcopii cu sftinicii lor, cari în sece-rișul școlii văd răsplata sbuciumărilor într-o crotirea lor și o simțesc toți purtătorii culturai, cari cu drag privesc la școala poporală.

Examenele sunt festivități școlare menite să înalțe sufletele la idealul școlii, ori ce notă disonantă în examene este păcat contra școlii.

Ne-am folosit de privilegiul invitații primite din Ecica, ca să îndemnăm învățătorimea noastră de pretutindenți, ca fie-care să prefacă examenul în praznicul școlii, la care să ia parte întreaga comună, cum vedem că este făcută pregătirea în Ecica-română.

Acum este vremea.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr. or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1911.

Ședința V.

S'a ținut la 20 Aprilie (3 Maiu) 1911 la orele 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul episcop diecezan Ioan I. Papp Notar: Ioan Georgia.

Nr. 52. Se cetește protocolul ședinței a III-a și se verifică.

Nr. 53. Se prezintă raportul special al Cons. din Arad, prin care înaintează proiectul despre modificarea statutelor fondului diecezan pentru ajutorarea preoției:

se predă comisiei organizatoare.

Nr. 54. Se prezintă rugarea preotului Simeon Cornea din Bătania, în cauza regulării dotațiunii sale

să predă comisiei petiționare.

Nr. 55. În nex cu concluzul sinodal de sub Nr. 34 din sesiunea actuală referitor la adoptarea și aducerea edificiului alumneului din Beiuș, la stare corespunzătoare menițiunii lui, P. S. Sa Domnul Episcop diecezan, dorind a lămurii situația financiară, comunică sinodului, că: dieceza a investit în acel edificiu în total 42.820 cor. 06 fil., din cari mai sustau la finea anului 1910 30.918'02 cor., prin urmare din suma încassată dela parohii în cursul celor 11 ani trecuți, s'au restituit fondurilor diecezane, în capital 11.902 cor. 04 fil., plus interesele legali, cari sunt achitate, până la finea anului 1910.

În vederea acestei împrejurări:

Sinodul ia la cunoștință lămuririle date de P. S. Sa Domnul Episcop diecezan și recunoscând necesitatea, enunță pentru întreaga eparhie obligamentul comunelor din dieceză, de a contribui și mai departe anualminte fiecare cu cvota stabilită deja până atunci până se va restitui fondurilor diecezane restul capitalului de mai sus și a intereselor lui. Consistoarele se invită totodată a stăruți cu toată energia la încassarea acestei contribuiri.

Nr. 56. Deputatul Dr. Gavril Cosma face propunerea următoare:

Dat fiind cazul, că la o eventuală alegere de protopop, o parohie centrală protopresbiterală e ocupată și din acest motiv, în mod interinal, se decretează de parohie ppresbiterală altă parohie din tract, Veneratul Sinod, ca și for legislativ, să deie interpretarea §§-lor 13 și 14 ai Regulamentului pentru alegere de protopresbiter, votat de măritul congres din 1909, că anume, care din aceste comune parohiale are să se considere ca parohie centrală ppresbiterală propriu zisă și prin urmare, care din aceste parohii ori ambele sunt îndreptățite, să-și deie votul colectiv atât în ședința comi-

tetului ppresc, chemat a face candidarea, cât și în sinodul protopopesc electoral, iar în cazul când Ven. Sinod ar constată, că deliberarea meritorială a acesteia aparține competenței măritului congres național bisericesc, să decidă în formă de concluz ca să subștearnă afacerea aceluia spre decdere.

Se predă comisiei organizatoare.

Nr. 57. Deputatul Iuliu Groșorean propune, ca Sinodul să indrume Consistorul diecezan, a țineă în suspens ordinul dat în cauza aplicării avizului școlar, având a studia afacerea din nou, cerând în chestie și opiniunea Reuniunilor învățătorești, iar la proxima sesiune sinodală să prezinte sinodului raport detaiat în această afacere:

se predă comisiei școlare.

Nr. 58. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiei epitropești prin raportorul Andrei Horvat.

Raportul Consistorului din Arad, prin care s'a naintat protocolul comisiei de controlă, despre controlarea bunului dela S. Petru sârbesc, la propunerea comisiei:

se ia spre știre.

Nr. 59. Referitor la raportul Consist. din Arad, prin care s'a subșternut raportul comisiei de controlă despre controlarea s. Mănăstiri din Hodoș-Bodrog, și în nex cu aceasta referitor la abzicerea lui Procopie Givulescu din comisia de control la propunerea comisiei:

sinodul roagă pe Domnul episcop diecezan, ca să iee dispoziții ca în viitor, organele sinodului eparhial, să fie respectate și sprijinite în lucrările lor și din partea superiorului sf. Mănăstiri; iar abzicerea membrului Procopiu Givulescu, nu e primită.

Nr. 60. Raportul Consistorului din Arad despre descrierile titulu deteriorări, efeptuite în urma concluzului sinodal de sub Nr. 39/910, la propunerea comisiei

se ia spre știre.

Nr. 61. Referitor la raportul Consistorului din Arad, despre fundațiunea Dr. Petru Țegle, care a testat o sumă de peste 100.000 cor., spre scopuri culturale-bisericești, la propunerea comisiei:

Sinodul ia act despre această nouă fundațiune, și exprimă profunda sa recunoștință și pietate față de marimosul testator prin sculare având a se lua și această fundațiune — în viitor și după predare, — între socoțiile fundațiunilor administrate de Consistorul din Arad.

Nr. 62. Urmează referada comisiei epitropești asupra raportului Consistorului din Oradea-mare ca senat epitropesc, carele la propunerea raportorului Dr. George Adam:

se ia la cunoștință.

Nr. 63. La desbaterea specială, referitor la punctul despre restanțele la sidoxia episcopească, la propunerea comisiei

sinodul susține concluzul său de sub Nr. 75/910, că adecă taxele încasate se să administreze din lună în lună la Consistorul din Arad.

Nr. 64. Cu privire la conspectul despre eventualele restanțe, ce ar exista la contribuirea în tasul II și III, la propunerea comisiunii:

Sinodul susține concluzul său de sub Nr. 76/910, că adecă, despre eventualele restanțe ce ar exista din aceste contribuiri, la parohii, ori la oficiile ppresbiterale, să se facă și în viitor conspecte.

Nr. 65. Socoata Consistorului din Oradea-mare, despre venitele și cheltuielile anului 1910, fiind cenzurată și provăzută cu clauzula recerută din partea Consistorului

se aprobă și Consistorului din Oradea-mare se să absolutor.

Nr. 66. Raportul Consistorului din Oradea-Mare despre supracenzurarea și aprobarea socoatei internatului din Beiuș pentru anul școlar 1909/1910.

se ia la cunoștință; socoata se aprobă și Consistorului i-se dă absolutoriu.

Nr. 67. Socoata fondului înființându-i Episcopii ortodoxe rom. din Oradea-Mare pe anul 1910 cu venite de . . . cor. 4.313'06
spese . . . . . " 20'51

Deci starea la finea anului 1910 " 4.292'55

se aprobă și Consistorului din Oradea-Mare i-se dă absolutoriu pe anul 1910.

Nr. 68. Același raportor referă asupra socoților fundațiilor administrate de Consistorul din Oradea-Mare, cari pe anul 1910, se prezintă astfel:

I. Fundațiunea Dr. George Popa.

Starea la finea anului 1909 . cor. 2.410'74

Venitele și intratele anului 1910 " 163'66

de tot cor. 2.574'40

Spesele anului 1910 . . . . . " 197'38

Deci starea la finea anului 1910 " 2.377'02

II. Fundațiunea Teodor Oancea.

Starea la finea anului 1909 . cor. 2.239'19

Intratele și venitele anului 1910 " 115'49

de tot cor. 2'354'68

Eșitele anului 1910 . . . . . " 7'54

Starea la finea anului 1910 . . . . . " 2.344'14

III. Fundațiunea George Lazar și soția.

Starea la finea anului 1909 . cor. 4.531'39

Intratele și venitele anului 1910 " 337'85

de tot cor. 4.869'24

Eșitele anului 1910 . . . . . " 5'78

Starea la finea anului 1910 . cor. 4.863'46

Socoțile înșirate se aprobă.

Nr. 69. Referitor la raportul Consistorului din Oradea-Mare, prin care s'a înaintat socoata *Fundațiunei Zaharie Mihoc și soția*, și din care invederează, că satisfăcând Consistorul concluzului sinodal de sub Nr. 68/910 lit. c., a făcut reviziunea amănunțită a acelei socoți

dela ziua, în care a întrat în administrarea Consistorului până la finea anului 1910 și pe baza acelei revizuirii a ajuns la rezultatul și a constat că:

Starea fundațiunii la finea-

anului 1909 a fost . . . . . cor. 10.926'02

Venitele și intratele în anul 1910 " 369'78

de tot cor. 11.295'80

Eșitele anului 1910 . . . . . " 372'44

Starea la finea anului 1910 cor. 10.923'36

la propunerea comisiunii

se ia la cunoștință; socoata se aprobă și Consistorului i-se dă absolutoriu.

Nr. 70 Cu privire la protocolul comisiunii sinodale de control despre cele constatate la gremiul Consistorului din Oradea-mare la propunerea comisiunii

sinodul ia la cunoștință reflexiunile Consistorului din Oradea-mare, făcute în cauză.

Nr. 71. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii organizatoare prin raportorul Dr. Nestor Oprean.

Cetindu-se raportul general al Consistorului plenar din Arad, despre anul 1910, la propunerea comisiunii

se ia la cunoștință în general și în special exprimând sinodul față de reposatul ppresbiter și deputat sinodal Paul Miulescu, condoliința prin sculare.

Nr. 72. Se cetește raportul general al Consistorului plenar din Oradea-mare pe anul 1910 și la propunerea comisiunii

Sinodul il ia la cunoștință în general și în special. Față de reposatul deputat dr. Isaia Ardelean sinodul își exprimă condoliința prin sculare.

Nr. 73 În nex cu rapoartele ambelor Consistoare plenare, la propunerea comisiunii:

Sinodul îndrumă atât Consistorul din Arad, cât și cel dela Oradea-mare, ca pe viitor să facă și prezinte împreună cu rapoartele generale și câte un conspect despre activitatea oficiilor și organelor protopresbiterale și totodată să facă cele mai energice dispoziții, că atât oficiile cât și organele, osebit comitetele protopresbiterale să funcționeze regulat, observând dispozițiile Statutului Organic §§-ii 33, 36, 50, 62 și 63.

Nr. 74 Se cetește raportul delegațiunei congresuale pentru despărțirea ierarhică, despre activitatea sa din anul 1910, care la propunerea comisiunii:

să ia la cunoștință în general, iar în special sinodul votează suma de 2000 cor., pentru acoperirea speselor în procesul pentru mănăstiri, care sumă se pune la dispoziția delegațiunei congresuale avizându-se despre aceasta cassa Consistorului din Arad.

Nr. 75 Referitor la raportul Consistorului din Arad ca senat școlar, de a se da preoților 12 cor. paușal pentru participare la conferințele pastorale-catihetice, comisiunea face propunerea, ca paușalul, de 12 cor. să nu se încuvințeze.

Făcând deputatul Augustin Hamsea contra propunere, sinodul cu majoritate de voturi

incuviințează paușalul de 12 cor. preoților cari vor participa la conferințele pastorale-catinetice, obligându-se parohiile din dieceza întreagă, ca suma de sus, să o susceapă în preliminar între spesele anuale, ordinare.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe azi la 4 ore p. m. având a urma la ordinea zilei referada comisiunilor: petiționare și verificatoare și eventual alte rapoarte, ședința se ridică la orele 12 și 30 p. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința VII-a a sinodului eparhial, ținută la 21 April (4 Mai) 1911.

Ioan I. Papp
Episcop-președinte.

Ioan Georgia
notar.

Ședința VI.

S'a ținut în 20 April (3 Maiu) 1911 la orele 4 după amiază.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecesan
Ioan I. Papp Notar: *Dr. Demetriu Mangra.*

Nr. 76. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii petiționare prin raportorul Dr. Teodor Burdan și la propunerea comisiunii:

Petițiunea comunei bisericești Buzad pentru concesiune de colectă în scopul zidirii unei nouă biserici

se incuviințează.

Nr. 77. Petitul comunei bisericești Comeat pentru incuviințarea colectei în scopul zidirii salei de învățământ

se incuviințează.

Nr. 78. Petițiunea comunei bisericești din Obîrsa pentru incuviințarea unei colecte în scopul zidirii bisericii

se incuviințează.

Nr. 79. Rugarea comunei bisericești din Leauț pentru incuviințarea unei colecte în scopul clădirii bisericii

se incuviințează.

Nr. 80. Rugarea comunei bisericești din Șarcad-Cherestur pentru ajutor la zidirea bisericii de acolo:

se transpune în competența consistorului din Oradea spre ulterioara procedere.

Nr. 81. Rugarea comunei bisericești „Șarcad-Cherestur” pentru a-i se șterge datoria dela tipografia diecesană și să li-se trimită „Biserica și Școala” gratuit.

Se transpune în competența consistorului din Oradea pentru rezolvire competentă.

Nr. 82. Rugarea credincioșilor din comuna Gегhie pentru ajutor la renovarea bisericii se transpune în competența Consistorului din Oradea.

Nr. 83. Rugarea mai multor credincioși din Macea pentru reducerea parohiei la clasa a II se transpune în competența consistorului din Oradea.

Nr. 84. Rugarea comunei bisericești Bellu pentru incuviințarea de colectă în scopul edificării școlii:

se transpune Consistorului din Oradea-mare ca aceea observare ca întrucât consistorul află rugarea motivată, să incuviințeze cererea.

Nr. 85. Rugarea comunei bisericești din Archiș pentru incuviințarea de colectă în scopul zidirii bisericii

se restituie pe calea consistorului din Oradea-mare

Nr. 86. Rugarea lui Sima Neamț și soții din Ternova contra preotului de acolo Teodor Drecin

se transpune în competența consistorului din Oradea-mare

Nr. 87. Rugarea preotului Simeon Cornea din Bătania pentru de a-i se întregi dotațiunea preoțească cu întreg venitul parohiei sale și a-i se șterge datoria ce o are la fondul preoțesc

Se transpune în competența consistorului din Oradea-mare

Nr. 88. Rugarea comunei bisericești Ianova pentru ștergerea datoriei în contribuiri eparhiale

Se transpune în competența consistorului din Oradea-mare

Nr. 89. Rugarea comunei bisericești din Ianova pentru a-i se acorda venitul sesiunii parohiei vacante de acolo în scopul acoperirii unei datorii față de consistor.

Se transpune în competența consistorului din Oradea-mare spre rezolvire.

Nr. 90. Urmează continuarea referade comisiunii verificatoare prin raportorul Dr. George Popa.

La propunerea comisiunii, referitor la alegerea deputatului din cler, cercul electoral Banat-Comloș

sinodul verifică alegerea deputatului ales Ioan Popovici.

Nr. 91. Privitor la alegerea deputatului clerical din cercul electoral Lipova, comisiunea propune, că în vederea „Deciziunii” Consistorului metropolitan de dto 21 august 1910 Nr. 362, prin care se interpretează lămurit sentința apelotarială adusă sub Nr. 302/1909 m. în cauza disciplinară a alesului deputat Voicu Hamsea, — în vederea, că conform acestei „deciziuni” Voicu Hamsea are îndreptățire a-și exercita — uzual — dreptul electoral activ și pasiv în corporațiunile bisericești noastre — în vederea că în contra alegerii n'a intrat protest iar însuși actul alegerii corespunde dispozițiilor legale

Sinodul verifică mandatul deputatului ales Voicu Hamsea.

Eshauriindu-se ordinea de zi, ședința proxima se anunță pe 21 April (4 Maiu) 1911 orele 9 a. m. când va urma la ordinea de zi continuarea referadei comisiunii organizatoare și a celorlalte comisiuni. Ședința se ridică la orele 5 p. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a VII. din 21 April (4 Maiu) 1911.

Ioan I Papp
episcop-președinte.

Dr. D. Mangra
notar.

In chestia examenelor.

Di învățător Iulian Paguba ne trimisese un articol plin de violențe la adresa dlui învățător Dimitrie Popoviciu, care eră comisarul examenelor în cercul Chișineului. Am refuzat publicare pentru că din principiu nu lăsăm să se insulte nimeni în „Biserica și Școala”. Dl Paguba, a abstat apoi dela partea primă a articolului său în care se ocupă cu cultura dlui Popoviciu, dar ne cerea în numele interesului public publicare părții obiective în care fără a aminti nume spunea greșelile unui comisar și cerea regularea sferei de activitate a comisarilor de examene.

Un lucru discutabil. Dl Dimitrie Popoviciu a luat asupra sa tipul de comisar descris în „Bis. și Școala” și ne cere publicarea răspunsului său. Lucru firesc și acesta, căci doar de aceea am pus în discuțiune chestia ca să se lămurească. Cu atât mai ales căci noi am fost propagatorii instituției comisarilor din examene și ținem să nu se compromită aceea instituțiune ci mai ales să se desvoalte, ca să avem titlu a stăru și pentru celelalte propuneri ale noastre cu inspectorii centrali și cercuali de școală. Dl D. Popoviciu însă a căzut în aceeaș greșală, când ne impulă intenții dușmănoase și nouă și capelanului din Siciău, despre cari are informații proprii. Ne va ertă, că vom rămânea consequenți și vom publică din răspunsul Dsale numai partea ce se refere la chestia examenelor. Iată dar ce scrie dl D. Popoviciu:

Voi fi de tot obiectiv și sincer; însuși dl învățător, Iulian Paguba, nu poate aduce alte acuze în sprijinul insultelor sale decât că: „Comisarul ar fi cerut dela copii să nu „sberă” când răspund și să vorbească frumos.” „Că la examinarea cetirii ar fi făcut copiii atenți, ca să fie atenți, că să fie cu băgare de samă unul la altul, urmărindu-să reciproc.” Și, că „la scris, pe un băiat de clasa I l-ar fi făcut atent, ca să scrie din linie în linie” Să nu să uite, că cine acuză, de regulă aduce în sprijinul acuzei sale argumentele cele mai tari și mai zdrobitoare. Dacă toate acuzele dlui învățător Paguba ar stă pe deantregul: sunt aceste lucruri, pentru cari Comisarul să fie tratat cu „lipsă de cultură,” ori ca dl învățător Paguba să trimită, iar organul oficios să publice: „Articol plin de amărăciune?” Când? *Tochmai la anul, zi la anul.* Când? Atunci când, *examenul dlui învățător Paguba a fost clasificat cu nota: „laudabil”.* Dar atunci, „unde să găsim motivul „amărăciunii” dlui învățător Paguba?

Dacă cu toate aceste am și eu o greșală și încă mare, apoi atunci greșala aceea mare a mea constă tocmai în faptul că n'am hesitat, cu toate că n'a meritat, a pune pe dl. învățător Iulian Paguba în șirul celor cu laudabili. Recunosc, am greșit, dar voi grijă de aici înainte și mai bine, ca să nu mai cad în astfel de erori. Căci, dacă am pentru ceva muștrare de conștiință, pentru acest fapt voi avea-o pururea. Și iată pentru ce! Dl învățător Paguba instruiază numai clasele I—II. La examen au fost de față 70 din 74 elevi înscriși. *Mai mult ca trei părți însă din ei au fost tot copii de 10—11 ani.* Este aceasta instrucțiune cu rezultat? Copiii de 10—11 ani să fie tot în clasa I—II? Deși aveam ordin strict dela Ven. Consistor a arată astfel de cazuri *însăpământătoare de muncă conștiințioasă,* n'am făcut-o, decât i-am atras numai atențiunea dlui învățător Iulian Paguba asupra acestui fapt, cerându-i în mod binevoitor, că în viitor astfel de cazuri să nu mai obvină, căci altcum, silit de împrejurări, încât tot eu voi fi comisarul, voi arată cazul Ven. Consistor. Este aceasta un motiv de „amărăciune” pentru dl

învățător Iulian Paguba? Privitor la învățământ, deși elevii nu erau copii mici, ci tot copii de 10—11 ani, un mecanism pe toată linia. Disciplina cum a dat Dzeu La cetire, până unul cetia, ceialalți cu ochii în toate părțile, numai în carte nu. Așa, că dacă prezidiul provocă alt elev ca să cetească mai departe, fără ajutorul învățătorului, acela nu să putea mișca din loc nici pentru că nu știa de unde să continue. La Aritmetică, copiii de 10—11 ani n'au ajuns încă a cunoaște și ști folosi „semnele de socoată,” (+, —, ×, :, =,) prescise pentru anul întâi de școală. Din cântare, *nici o cântare bisericască,* și învățătorul e învățător confesional, iar naționale sau lumești: *una, zi una peste tot anul.*

Mi să va pune întrebarea: atunci bine, dar cum de i-s'a clasificat examenul cu toate aceste: „laudabil”? Iată cum! Personal, eu până la examen, nu cunoșteam de dl învățător Paguba. La prima vedere mi s'a părut un om din cale afară *vanitos* și pururea nemulțămît *cu ceia ce e.* Aceasta să poate vedea și din împrejurarea, că după examen, cea dintăiu vorbă i-a fost: *ce calcul va avea din examen?* Și cu întrebarea aceasta m'a urmărit sate de arândul, accentuând că încât el *n'ar căpătă distins;* nici n'ar mai fi în stare, ca să muncască ceva. Vanitatea aceste i-s'a vede și din articolul publicat în Nr. 18, din organul oficios „Bis. și Școala” unde între altele singur zice: „după truda ce am depus-o mă așteptasem la *distins...*” Studiindu-i firea și văzându-l din cale afară *vanitos,* mi-am zis: examenul nu e secundă, pentru al împintenă la lucru, haid, capete laudabil, da de cumva împrejurarea aceasta va folosi mult. Unde e aici rea voință din partea mea? Prin toată conduita mea n'am căutat eu oare să procur dlui învățător Paguba tocmai aceea ce cere și D-sa prin citatele din scriesele mult regretatului Dr. Petru Șpan: „*Niște ocazii, cari încălzesc emoționează, și disipun spre multumire îndestulare și fericire.*” Că cu toată bunăvoința mea nu mi-a succes, ce pot eu fi vinovat de aceasta? O învățătură pentru mine totuși! Voi ținea în viitor mai mult, ca conștiința mea să fie liniștită decât să procur momente de bucurie și îndestulare *nemăritată* aceloră, *cari nu sunt demni de ele!*

Ce privește ceialaltă acuză a dlui învățător Paguba, acuză privitor la „încăierarea cu preotul locului dintr'o comună, pentru că — vezi Doamne — și-a apărât cu demnitate pe fostul său învățător bun și încărunțit, care își pierdu-se răbdarea pentru tratamentul brusc” acuză, în lipsa căreia, poate articolul dlui învățător Iulian Paguba în veci vecilor nu vedea lumina zilei în organul oficios „Bis. și Școala.” precum n'a putut vedea nici în „Tribuna” lumina zilei, alt articolăș trimis acum câteva săptămâni numai, de învățătorul Paguba acelei On. Redacțiuni, cu scopul, ca să se publice; *articol, plin de îngiurii* la adresa comisarilor și a revizorilor școlari, *încât aceștia s'ar recruta dintre învățători,* imi permit a arată aceasta mult laudată „demnitate” în următoarele:

Este vorbă de fruntașa comună Siciău, unde funcționează ca preot-capelan dl Nicolae Codrean, iar ca învățători, dnii: Ștefan Capra, adictul dlui preot capelan și Ioan Belle, dușmănit și urât de moarte de acesta*)

În Siciău examenele s'au ținut în 6 Iunie anul trecut. Primul examen s'a ținut cu școlarii dlui învățător Ioan Belle. După-ce coborim din trăsură, cel dintăiu, care mă întimpină, este tocmai părintele-capelan, Nicolae Codrean, exprimându-și bucuria, că

*) Dl D. Popoviciu este rău informat. Red

„toe mai eu sunt exmis la dlor, Comisar“ Mulțumesc dlui preot-capelan și pe semne obsărv, că dsa ar fi dorit, să-mi mai comunice „în confidență“ ceva. Eu însă, având bogate experiențe asupra „confidențelor“ înainte de examene, nu stau, ci grăbesc cu P. O. D. administrator protopopesc *Dimitrie Muscan*, preot în Nădab, și intrăm în școală. Aici o surprindere din cele mai plăcute. Școala exemplar de curată. Plină de verdeață. Șeptezeci și cinci de băeți împărțiți în III—IV clase superioare, curați ca neaua și senini ca îngerii. Iar pe deasupra, ca la 100 de inși dintre frunțașii satului, rumeni la față, curați ca de zilele Paștilor. Începem examenul sub cele mai bune auspicii. Toate studiile, începând cu religia, propusa de dl preot-capelan, *Nicolae Codrean*, au succes splendid. S'a constatat, în toate o diligență de fier și o muncă plină de abnegațiune, cu rezultat distins. Mândră poate fi comuna Șielău de vrednicul ei dascăl: *Ioan Belle*.

Trecem la școala învățătorului *Ștefan Capra*. Școala destul de curată. Elevi prezenți 86 în I-II clasă. Popor cu mult mai puțin de față, ca la examenul din școala de mai înainte. Ascultăm examenul. Succes greoi. *Clasificațiuni de fel*. Disciplină de mijloc. Studii, cum a dat Dzeu. *Cântare: nimic, nici bisericescă nici lumească*. Cu chin cu vai, să găte examenul. Să începe conferința didactică. Prezenți pe lângă preoții și învățătorii din loc, încă vre-o 15-20 de învățători din tot tractul. Conform regulamentului, de examene, prezidentul P. O. D. administrator, dă primul cuvânt Comisarului. Acesta, mângâiat în suflet, declară, că față de examenul Dlui învățător, *Ioan Belle* atât în general, cât și în special nu poate decât să laude zelul și rezultatul distins al lui. Privitor la examenul Dlui învățător, *Ștefan Capra*, voiește să arate câteva momente de luat pe viitor în samă, cu scopul, de a-să îndrepta unele scăderi metodice didactice esențiale. A început numai, dar de continuat n'a putut continua, căci în momentul acela, fără motiv, fără aș cere cuvântul, fără a fi îndreptătit la aceasta, căci doară comisarul nu stă sub disciplina Dlui părinte — capelan din Șielău, face un scandal nemaî pomenit, într-o adevăr, după toate regulele „cu demnitate“. Inzădar a fost pășirea energică și îndrumarea la ordine din partea P. O. D. administrator. Toate înzădar? Pe cine a voit să apere și ce a voit să apere nu știu. Motiv n'a avut pentru nimic. Cazul s'a arătat Ven. Consistor momentan, atât de cătră P. O. D. administrator protopopesc, *Dimitrie Muscan*, cât și de subscrisul, ca Comisar. Toți învățătorii de față au rămas consternați de o așa purtare, a unui preot tânăr și și-au exprimat mirarea pentru calmul obsărvat de mine în tot decursul erupțiunilor Dlui preot-capelan.

Dimitrie Popovici
învățător rom. ort.

CRONICA.

Aviz. Doritorii de a intra în institutul pedagogic gr. or. român din Arad își pot înainta prealabil petitele de primire la direcțiunea aceluia institut până la 18 Iunie (1 Iulie) a. c. Dela competenți să recere, ca să fie întregi corporal-minte, să aibă auz muzical, să fie împlinit dejă al 14-lea an al etății, dar să nu fie trecuți peste 18 ani; să aibă 4 clase gimnaziale sau reale ori civile cu succes terminate. Întrucât însă n'ar fi îndeplinit contingentul cursului I ped. cu absol-

venți de 4 clase, pe lângă împlinirea celorlalte condițiuni legale vor fi primiți și cu 3 clase gimnaziale, reale ori civile, acei tineri cari vor fi absolvat acele clase cu succes bun și vor prestă examenul de primire corăspunzător gradului cultural al clasei a IV-a gimnazială, reală ori civilă. Aceste examene de primire se vor face în 18/21 August.

Încât privește beneficiile, acelea au să fie cerute independent de primirea în pedagogie, direct dela V. Consistor unde, tot pe aceea cale vor primi rezolvarea petitelor lor. Cei primiți cu beneficiu au să producă la înscriere, decisul, prin care au fost primiți cu beneficiu.

Necrolog. Subscriși cu inimă frântă de durere aducem la cunoșțița tuturor consăngenilor, amicilor și cunoscuților încetarea din viață a preaiubitului nostru soț, tată, frate, unchiu, moș și socru, *Partenie Pop-Zászló* preot gr.-or. român care după un morb lung și greu și-a dat nobilul său suflet în Mănie Corcșului Părinte, — servind Sântului Altar 41 ani, — în 8/21 maiu a. c., dimineața la orele 8, în al 66-lea an al vieții și în al 42-lea an al căsătoriei sale. Depunerea la vecinica odihnă a rămășițelor pămăntești ale scumpului nostru defunct, va avea loc în 10/23 maiu a. c., înainte de amiază la orele 11, după ritul Sft. biserici gr.-or. române, în cimiterul din loc. *Seleuș*, la 8/21 maiu 1911. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! *Ana Cornea* ca soție. *Miliția Pop-Zászló m. Buciu*, *Simion P.-Zászló* ca fiică și fiu. *Smarandă Pop-Zászló* ca nepoată. *Moisă Pop-Zászló*, *Ioan Pop-Zászló*, *Maria Pop-Zászló m. Șeredean* ca frați și soră. *Veturia Popovici m. Pop-Zászló*, *Constantin Buciu* ca noră și ginere. *Catița*, *Irina* și *Aurel Pop-Zászló*; *Alexiu* și *Tica Pop-Zászló*; *Valeriu*, *Emilia*, *Aurica*, *Iustin* și *Sever Șeredean*; *Nicolae Batrina* ca nepoți și nepoate din frați și surori.

Necrolog. O venerabilă figură a preotului bătrân a răposat la adânci bătrânețe, părintele *Ioan Avram* din Mișca. Acest vrednic preot a fost multă vreme inspector școlar și a fost distins cu brău roșu pentru meritele sale pe terenul bisericesc și școlar. Familia a emis următorul necrolog: Subscriși cu inima întristată aducem la cunoștință, cumcă preaiubitul nostru tată, socru, bunic, cumnat și unchiu *Ioan Avram* paroh gr.-or. rom. în Mișca după o boală grea și îndelungată, împărțășit cu S. Taine, a încetat din viață la 4/17 maiu 1911 ora 12 din zi, în etate de 81 ani, și 61 al preoției sale. Rămășițele pămăntești ale defunctului se vor așeză spre vecinica odihnă sâmbătă la 7/20 l. c. la ora 9 dim. în cimiteriul gr.-or. rom. din Mișca. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! *Mișca*, la 5/18 maiu 1911. *Teodor Petrasu* paroh în Seprenș și *Aurel Guiu* inv. în Mișca gineri. *Emilia* și *Traian Pinteru* strănepoți. *Anastasia Avram* căsăt. *Aurel Guiu* fiică. *Văd. Maria Avram n. Barbu* cumnată. *Vasilie*, *Elena* și *Maria Avram* nepot, nepoate de frate. *Emilia Petrasu* căsăt. *Pinteru*, *Anuța Petrasu* căsăt. *Crișan*, *Petru*, *Constantin*, *Axentie*, *Ida* și *Livia Petrasu*, *Teodor Pinteru*, *Teodr Crișian* nepoți și nepoate.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din Macea, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1. una sesiune pământ, cu competența de pășune și cănepiște. 2. Birul preoțesc legal. 3. Stolele legali.

Alesul va suporta toate contribuțiile ce cad după beneficiul său și va catehiza fără orice remunerație elevii dela școala noastră confesională de aici.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți să recere evalueațiune corespunzătoare pentru asemenea parohii.

Recursele ajustate conform regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial din Macea să vor subșterne în termenul concursual la oficiul protopopesc ort. rom. al Chișineului la Nadab (com. Arad) având recurenții a să prezența în sf. biserică de aici în cutare Duminecă ori sârbătoare spre a-și arată desteritatea în cântare și oratorie.

Dat din ședința comitetului par. din Macea, ținută la 19 Decemvrie 1910 (1 Ian. 1911).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Demetriu Muscanu*, adm. ppsc. 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei (II) dela mijloc din Pecica-română, ce se estinde dela Nr. de casă 562 dela George Puta până la Nr. de case 937 până la Stefan Hedeșan, devenită vacantă în urma trecerii la cele eterne a parohului Stefan Tămășdan prin aceasta se publică concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Beneficiul va consta:

1. Una sesiune parohială pământ arător cu apartamentele ei:

- a.) grădina-trifoiește-de sub vii,
- b.) grădina de legume numită „prund“.

2. În răscumpărarea birului anual 600 cor. dela biserică, solvinde anticipative în patru rate anuali egali.

3. Stolele legale.

4. Competințele lăsământari dela părăstasele fundamentale.

Alegândul preot va avea să se îngrijească de locuința pentru sine, să supoarte toate dările publice după întreg venitul beneficiat, să implinească toate funcțiunile, ce cad în competența sa în și afară de biserică, și să catehizeze la toate școalele noastre confesionale gr. or. române din loc fără alta remunerațiune.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se cere să aibă VIII clase gimnaziale cu examen de maturitate și testimoniu de evalueațiune pentru parohii de clasa primă.

Reflectanții să se prezenteze în sf. biserică — cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii — spre a-și arăta desteritatea în rituale și oratorie.

Recursele adresate comitetului parohial din Pecica-română, să se înainteze P. O. Oficiu protopresbiteral din Arad.

Din ședința comitetului parohial din Pecica-română, ținută la 10/23 martie 1911.

Avram Puta
președinte.

Ștefan Roja
notar.

În conțelegere cu: *Vasile Beleş* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei, devenită vacantă prin trecerea din viață a parohului Ioan Iercan din Siclău, pe baza ordinațiunei consistoriale de sub Nrul 2345/911 prin aceasta din oficiu să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Una sesiune pământ comasat cu competențele de pășune, o trifoiște și o jelerie; 2. uzufructul unui intravilan gol; 3. birul legal; 4. ștolele legale; 5. întregirea dotațiunei dela stat, conform evalueațiunei.

Alesul va suporta toate soiurile de contribuțiuni ce cad după pământul ce'l va beneficia și va catehiza la școlile noastre confesionale și la aceea de stat fără ori ce remunerație specială.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți să recere evalueațiune corespunzătoare pentru asemenea parohii.

Să obsearvă, că pentru cazul, când s'ar reactivă parohia a treia din această comună, alesul are a ceda pe acei poporeni din parohia sa, cari au aparținut odinioară parohiei a treia, fără a-și putea forma drept la atare recompensă pentru aceasta față de parohie.

Recursele ajustate cu documentele de lipsă adresate comitetului parohial ort. rom. din Siclău, să vor subșterne la oficiul protopopesc ort. rom. al Chișineului în Nadab (com. Arad), având recurenții în termenul concursual a să prezența în s. biserică din Siclău, pentru a arată desteritatea în oratorie și tipic, fiind cont de dispozițiunile §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii.

Nadab, 1/14 maiu 1911.

Demetriu Muscanu adm. ppsc.

—□—

2—3

Pe baza rezoluțiunei Veneratului Consistor diecezan din 17/30 martie a. c. Nr. 1705/1911, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. I. din Vălcani devenită vacantă, în urma trecerii la cele eterne a preotului Mihail Zomborean cu termenul de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Sesiunea parohială constătătoare din 65 jughere catastrale;

2. Stolele legale;

3. Birul preoțesc legal;

4. Alegându-l preot are să-și plătească toate dările publice după sesiunea parohială și după întreg venitul beneficiat. Are a se îngrijii de locuință și e obligat a catehiza la școalele confesionale gr. or. române din loc fără alta remunerațiune.

5. Dela recurenți să cere evalueațiune de clasa primă;

6. Reflectanții vor avea a se prezența în Sfta biserică din loc cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, spre a-și arăta desteritatea în rituale și omiletică;

7. Rugările de concurs instruate conform prescrieselor §-lui 13 din Statutul organic sunt a se înainteze Prea Onoratului Oficiu Protopopesc în B. Comloș (Nagy-Komlós) cottul Torontal.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 1/14 aprilie 1911.

Titus Papp
notar.

Ștefan Oprean
paroh-președinte.

În conțelegere cu: *Mihai Păcățianu* adm. ppsc.

—□—

2—3

Amăsurat ordinului Ven. Consistor diecezan de Nr. 4612/1911 prin aceste să escrie din nou concurs pentru îndeplinirea postului de capelan temporal la parohia de cl III din Madrișești S. Buceava (protopresbiteratul Halmagiului) cu termen de 30 zile dela l-a publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) 34 jugere sesia parohială, pământ arător și fâneață dela parohia matră. Madrigești. b) birul parohial câte o măsură de cucuruz sfărmat după fiecare număr de casă atât din matră cât și din filia S. Buceava circa 100 măsurii. c) Stolele legale. Din toate acesta alesul va beneficia $\frac{1}{2}$ iar casa parohială rămâne în folosința parohului G. Leuca până trăiește.

Dările publice le va solvi după sesiunea parohială pe $\frac{1}{2}$ alesul capelan.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți ca recursele lor ajustate conform „Regulamentului” și adresate comitetului parohial din Madrigești S. Buceavă să le înainteze în termenul susarâtat pe calea oficiului protoprezbiteral din Halmgiu (Nagyhalmagy) totodată sunt invitați să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare sub durată concursului în biserica din Madrigești servind ori predicând spre a să face cunoscut poporului.

Comitetul parohial din Madrigești S. Buceava.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* protoprezbiter.

—□—

1—3

Licitațiune minuendă.

Pentru zidirea unei sale de învățământ, comuna V. Seliște (Vaskóh-szeleste) protoprezbiteratul Vașcăului, conform planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistor sub Nr. 354 șc. 1911 se publică licitațiune minuendă pe lângă următoarele condițiuni:

1. Licitațiunea se va ținea în 29 maiu (11 iunie) la 2 ore d. a.

2. Prețul exclamării 6093 cor. 80 fil. conform preliminarului de spese și întru cât comuna bisericească va da material, — prețul aceluia se va detrage din prețul exclamării conform preliminarului.

3. Licitanții au să depună ca vadiu în bani gata ori în hârtii de valoare 10% din prețul exclamării. Planul și preliminarul de spese și condițiunile din licitație se pot vedea la oficiul parohial român gr. or. din loc.

4. Licitanții nu-și pot forma drept de diurne și spese de călătorie pentru participare. — Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrul aceluia întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

V. Seliște (Vaskóh-szeleste) 10/23 maiu 1911.

Ilie Bursășin
paroh preș. com. par.

—□—

1—3

Pentru zidirea unei sale de învățământ împreună și a chiliilor de locuință a învățătorului împreună și a demolării edificiului celui vechiu, în comuna gr. or. română Leheceni (Lehecsény) protoprezbiteratul Vașcăului, conform planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistor sub Nr. 538/1911 să publică licitațiune minuendă pe lângă următoarele condițiuni:

1. Licitațiunea se va ținea în 4/11 iunie la 2 ore d. a.

2. Prețul exclamării 9490 cor. 10 fil. conform preliminarului de spese și întru cât comuna bisericească va da material, prețul aceluia se va detrage din prețul exclamării conform preliminarului.

3. Licitanții au să depună ca vadiu în bani gata ori în hârtii de valoare 10% din prețul exclamării.

Planul și preliminarul de spese și condițiunile de licitație se pot vedea la oficiul parohial român gr. or. din loc.

4. Licitanții nu-și pot forma drept de diurne și spese de călătorie pentru participare. Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrul aceluia întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Leheceni (Lehecsény u. p. Bihar Kristyor) 10/23 maiu 1911.

Mihail Popoviciu
paroh pres. com. par.

—T—

1—3

În urma rezoluțiunei Ven. Consistor datul 10/23 martie 1911 Nrul 1483/911 se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru adaptarea s. biserici din Bucovăț (Bukovecz) presbiteratul Timișorii cu termen pe ziua de 15/28 mai 1911 la 3 ore p. m., în școala confesională din loc.

1. Prețul de esclamarie 16503 cor. 92 fil.

2. Planul și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial local. Condițiunile se vor publica înainte de începerea licitațiunei.

3. Reflectanții vor avea să depună înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% în bani gata, din prețul de esclamarie.

4. Pentru participare la licitație reflectanții nu pot formula nici o pretensiune.

5. Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da lucrarea în întreprindere fără privire la rezultatul licitațiunei aceluia reflectant în care are mai multă garanță materială și morală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 17/30 aprilie 1911.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: *Dr. Tr. Putici.*

—□—

3—3

CANCELARIE ADMINISTRATIVĂ ȘI BIROU DE INFORMAȚIUNI ÎN BUDAPEȘTA

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte recvizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt, pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat diplomat,
VIII., Rögteleki-u. 10., I. T. Nrul Telefonului 171-27.